

גינה אורבנית - גם בעיר וגם בכפר

מאת: אביאל גוהר, "Green Touch"
צילום: נרטין טופצ'ו

הצירוף "גינה אורבנית" אולי נשמע פרדוכסאלי, אבל במציאות העכשווית הוא תופס תאוצה. מושתת על שילוב שטחים מרוצפים על חשבון שפע צמחייה זוללת מים, ובכ"ז משמר תחושה ירוקה

תחושה ירוקה גם כששטחו מרוצף ללא מדשאה, ולהשתמש נכונה במגוון החומרים שקיים היום על-מנת לקבל תחושה של המצאות בגן ולא בחדר בנוי.

גינתם של אריאלה וישראל מרמת השרון היא דוגמה טובה לגינה כזו, העונה על המאפיינים שהוגדרו.

בני הזוג עקרו לא מכבר מבית צמוד קרקע ברמת-שרון לבית צמוד קרקע חדש, השוכן אף הוא ברמת-שרון. בבית הקודם הייתה גינה סטנדרטית, עם מדשאה שהשתרעה על מרבית השטח וסביבה צמחייה שופעת אותה הם טיפחו באהבה כל השנים.

כדו-השיח שניהלנו לפני התכנון, ואשר התייחס לצרכים ולרצונות שלהם מהגינה החדשה, הביעה אריאלה את דעתה על הזמן שגזול טיפוח מדשאה כזו. נמאס לה, היא אמרה, לראות את בעלה משתעבד למשימה, בפרט כאשר הילדים גדלו והצרכים השתנו. הרצון שהביעה היה לקבל מענה נוח לשהייה בחוץ בלי כל העבודה הכרוכה בטיפוח גן, אך בו בזמן גם לא לוותר על המראה הירוק אליו היו רגילים עד כה.

למי מאיתנו אין חלום על בית בכפר עם גינה גדולה ומדשאה רחבת היקף? ואולם, היום אנו פוגשים יותר ויותר מקרים בהם חלום זה מתחלף במציאות של בית צמוד קרקע עם גינה קטנה באיזור עירוני...

אין זה סוד שמחירי הקרקע עולים וגודלם של המגרשים קטן עם השנים, הצפי הוא שצפיפות הבנייה רק תעצים עם הזמן, ובנוסף לכל זה ישנה גם מצוקת מים הולכת וגוברת.

שינויים אילו הובילו לשינוי תפיסה בתחום הגינון, והולידו "מושג" חדש - גינה אורבאנית.

גינה אורבאנית כשמה כן היא - גינה עירונית שמרבית שטחה מרוצף, ובתוך כך היא קלה לתחזוקה, מתחשבת במחסור המים, אך עדיין ירוקה, פורחת ומעוצבת בקפידה.

ההיבטים שנלווים לתכנון גינה כזו אינם פשוטים. המטרה היא לתכנן מרחב שיעניק

שולחן אוכל בסגנון כפרי המתאים לאווירה שניתן למקם בקלות באיזור אחר על-פי עונות השנה - אם רוצים לשבת בצל או בשמש

תהליך התכנון -

את הקו הכפרי. בנוסף, היא מאופיינת במראה המשתנה לאורך עונות השנה ומייצר עניין התורם לחזות הגן - בחורף היא רטובה וכהה ובקיץ יבשה ובהירה.

מערכת האדניות נועדה להוות את המקום ליצירת המרחב הירוק ולטשטש את החומה המקיפה את הגן. הצמחים נשתלו בקומות לפי סדר מהגבוה לנמוך, וכן נשתלו מספר עצים במטרה שיהוו את השלד שלו.

על-מנת ליצור המשכיות בין הבית והמרחב החיצוני, לא נבנתה הצללה כלשהי דוגמת פרגולה - העצים הם שימשו להצללה טבעית מפני השמש וירכזו את התחושה של הבנוי.

העצים נבחרו בקפידה על-מנת להפיק מהם את המרב, הן הנאה אסתטית והן תועלת "אמיתית" של הנבט פירות, בפרט כאשר מדובר בשטח שתילה קטן ומוגבל: עץ ליצי', עצי הדר כלימון, תפוז, וקלמנטינה, עץ רימון נשיר אשר יעניק תחושה של התחדשות בטו' בשבט, ועץ זית הנוסף ממד ארצישראלי.

מתחת לעצים נשתלו שיחים ובני-שיח בהתאמה, ובשפת האדנית נשתלו רב-שנתיים משטרעים, אשר בבוא הזמן יגלשו משפת האדנית ויפרחו רוב עונות השנה.

שטח הגן הוא כ-100 מ"ר במתאר מלבני מאורך שמוקף חומה גבוהה, והבית מאופיין בסגנון נקי עם תחושה כפרית. (חלק מקומפלקס מגורים בתכנונה של האדריכלית אורלי שרם).

המהלך הראשון בתכנון היה החלפת המדשאה המסורתית בריצוף, על-מנת לייצור מקום קל יותר לתחזוקה, מזמין יותר מבחינת נוחות השימוש, מתחשב במציאות וצורך פחות מים.

הריצוף שנבחר הוא עץ - משטח מחומר טבעי המעניק תחושת המימות גדולה יותר מכזה שמרוצף באבן, ומבחינה תכנונית יצירת משטח אחיד וגדול יחסית תיצור תחושה של מרחב גדול יותר מגודלו האמיתי ותאפשר לחלקו לאזורים שונים.

סביב המשטח תוכננה מערכת של אדניות מאבן כורכר איטלקית - אבן טופו, אשר חולקה למספר קטעים: קטע אחד מעוגל בצורת קשת רחבה, כדי לרכך את הקווים הישרים המאפיינים את הבית והגינה; קטע בו תוכנן אלמנט מים נשפך מהקיר; וקטע נוסף, נמוך יותר, שיועד לצמחייה.

האבן נבחרה בקפידה כך שהטקסטורה שלה תשתלב עם משטח העץ ותמשך

בניית האדנית בקשת מרחיבה את איזור השתילה ומטשטשת את הקירות התחומים.

אלמנט המים בנוי מאבן פסיפס הגורמת להשתקפות של המים בכל שעות היום ומעצימה את תחושת המים בגן.

פינה אחת קבועה היא, דלפק מוגבה עשוי משטח של עץ אלון כשהישיבה היא על כיסאות בר. הדלפק מעניק תחושה של "ציאה לבר" בגינה, ובמקביל נוח לשמש כעמדת שתייה בזמנים של אירוח רב משתתפים.

גורם תכנוני אחרון וחשוב מאד, מתייחס לתאורה ששולבה בגינה - לאורך כל מערכת האדניות ובתוך אלמנט המים מוקמו גופי תאורה במתח נמוך. התאורה שהם מייצרים מדגישה אלמנטים ויוצרת אפקט נעים גם כאשר לא יושבים פיזית בגינה, וצופים אליה מתוך הבית (לרוב אנחנו מגיעים לבית בשעות הערב ואת הגינה רואים רק בסופ"ש).

התוצאה שהתקבלה בסוף התהליך היא גינה אורבאנית: גינה שימושית לאורך כל חודשי השנה, נוחה לתחזוקה מתחשבת במחסור המים אך עדיין ירוקה פורחת ומעוצבת, ובעיקר מסבה הנאה לדייריה ומעניקה מענה לצרכים והרצונות שהגדירו.

במרכז מערכת האדניות נקבע מיקומו של אלמנט מים, אשר נועד להוות את נק' המוקד של הגן, ואכן ניתן לראותו כבר שפוסעים אל תוך הבית מדלת הכניסה הראשית ומכל פינה בקומה הראשונה, כשהוא מושך את המבט אל מרחב החוץ. נק' מוקד כזו היא, למעשה, 'טריק' אדריכלי שמקורו בגן המוסלמי הקדום. בגן זה היה נהוג למקם בריכת מים במרכז הגן המרוצף, כך שהמבט יפנה לעברה והמים ידגישו תחושה של טבע וחיות. בבריכה שתוכננה בגינתם של אריאלה וישראל, הפועלת במעגל סגור כך שאין זבזוז מים, הוסף למים כלור המבטיח שהם ייוותרו שקופים ונקיים כל הזמן ואף מונע התפתחות מושבת יתושים סביבה. ציפוי פנים הבריכה נעשה באריחי פסיפס שגונם הכחול-תכלת מגביר את השתקפות המים בכל שעה של היום, ונוכחותה ככלל מרככת את היעדר הירוק ומסיטה את המבט אל עבר האדנית הפורחת.

פינות ישיבה - במרחב הגן תוכננו פינות ישיבה שונות, שאת מיקומן ניתן לשנות בהתאם לנוחות השימוש על המשטח הקבוע ו/או לשלב עמן פריטי ריהוט נוספים.

